

Zomeren op de pool

Arctische romantiek in Fins Lapland

door Marie Verheij

Het is slechts een uur vliegen, van Helsinki naar Rovaniemi. Ik zit in het vliegtuig en kijk naar beneden. Een lappendeken van meren en naaldwouden strekt zich onder me uit. Dit land is vreemd voor me. Wat heb ik te zoeken op de poolcirkel in het holst van de zomer?

Petronella-legende

Een Nederlandse vrouw werd een legende in Finland. Sylvia Petronella van der Moer werkte in 1949 een paar maanden als hulp in de huishouding bij een groep goudzoekers in Lapland. Daarna is Finland haar nooit meer vergeten. Overal in het land komt men haar naam tegen. Er zijn heuvels, restaurants en boten naar haar genoemd en er is zelfs een lied over haar geschreven. Jaarlijks worden Petronella-verkiezingen gehouden en er is zelfs een biermerk naar deze vrouw genoemd. Er is ook een boek over haar geschreven: *Petronella, legende in Lapland*, door Mauno J. Pyhtilä, uitgegeven door Hollandia in 2003.

Evangelische kerk

De Evangelisch-Lutherse Kerk is de staatskerk van Finland. Eind 2008 behoorde 80,6 procent van de bevolking tot deze kerk, maar dat percentage neemt jaarlijks af. Wel blijft de kerk een belangrijk onderdeel van het openbare leven. Plechtigheden zoals bruiloften gaan altijd samen met een kerkelijke ceremonie. In Fins Lapland zijn uiteraard ook kerken. Zo bevindt zich onderaan de Pyhäntunturi de kapel van het noorderlicht, Kairosmaja, de eerste toeristenkerk van Lapland, in 1986 gebouwd met name voor de wintertoerist. In Rovaniemi staat de moderne evangelische kerk uit 1950, gebouwd door de architect Bertil Liljequist. Het oude gebouw was in de Tweede Wereldoorlog, 1944, verwoest. In de nieuwe kerk bevindt zich het beroemde altaarfresco 'Bron van het leven' van Lennart Segestråle.

Fins Lapland heet het hier, want de Lappen, de Samen beter gezegd, wonen in het noorden van Noorwegen, Zweden, Rusland en dus Finland. Het klinkt zo koud in de zomer, als je zegt dat je naar de poolcirkel gaat. Maar in de korte tijd dat het hier zomer is, twee maanden, is zij dan ook op haar best. Het is er sappig groen. De rendieren verwisselen hun vacht en de poolhaas trekt een bruine jas aan en hangt de witte in de ijskast. Alles bot uit en bloeit volop, felrood de geraniums en de begonia's, strakblauw de lobelia's. Wit en geel kruid maken van de bermen een feest. Alles zindert.

Muggen

Deze streek is exotisch in de winter: rendieren, husky's, de kerstman en het langlaufen en skiën op verlichte hellingen en paden. In de zomer is het een kwestie van inwisselen. De lange latten worden peddels voor de kano en daarmee glij je over spiegelgladde en kristalheldere riviertjes. De arenlees wordt ingeruild voor een rit op het paard door een bos van kelo's, de lange rechte grijze hoogstammige bomen die wel driehonderd jaar oud kunnen worden, en naaldbomen, meren en moerassen. Het dampet en het is licht, bijna 24 uur per dag. Dat verandert je bioritme, je bent de hele dag door actiever. Lig je in je tentje naar boven te staren, dan is het medio juli nog vrij licht, om drie uur in de nacht.

Maar nogmaals, het klinkt zo koud, een zomer op de poolcirkel. Wie wil daar nu heen in zijn vrije tijd? Het zijn de liefhebbers, de solisten, de verslaafden, aan wie het zweoel zuiden met zijn immense temperaturen niet is besteed. Toch is die zomer op de pool, in het arctische gebied, niet zo koud als je denkt. De zon kan er behoorlijk branden, achter in je nek, en zet dan vooral een petje op of werp een sjaal over je vel heen. Smeer je in met factor 30. Er is nog iets wat je niet moet vergeten: *deet*, het middel tegen de hier alomtegenwoordige mug. Doe je dat niet, dan verandert je huid al heel snel in een jeukend kleed van knerpende rode bulten.

Fins Lapland kent een landklimaat. Het heeft uitgestrekte gebieden en wie van de ruimte en de stilte houdt, komt hier helemaal aan zijn trekken. Prima, niet meteen een terras voorhanden, maar ze zijn er wel, alleen intiem en je moet er even naar zoeken. Neem het terrasje van je eigen tent en maak een vuur, rooster een worstje en stop het tussen een bruine bol brood. Niets smaakt zo lekker als dit.

Veilig en romantisch

Midden in de bossen van Pyhä en Luosto staat, aan het Heilig Meer (Pyhäjärvi), een

lodge die is genoemd naar een van de bergen hier in de buurt. Het is de *Ukonhattu*, een geheel gerenoveerde houthakkershut. De eigenaars zijn een jong stel uit Noord-Holland: Gerda Swartsenburg en René Köhler. Zij raakten verliefd op Fins Lapland en runnen er nu een kleinschalige reisorganisatie. In de lodge zijn alle oude Finse gebruiken gehandhaafd en gesublimeerd. Vanuit de Ukonhattu organiseren zij reizen, activiteiten en expedities op maat in de regio. „Het gaat om de beleving”, vertelt een enthousiaste René. Hij weet als geen ander dat een bepaald segment van de vakantiegangers en reizigers is gericht op Scandinavië en die komt voor het aparte, de rust en de stilte, de ruimte en de veiligheid. Ga je in Fins Lapland kamperen, dan geldt het allemansrecht. Je mag overal staan. En veilig is het ook, al voelen velen zich daar weer ongemakkelijk bij. Heus: een vrouw alleen kan hier twee weken alleen wandelen zonder dat haar iets overkomt. Kun je dat in Nederland ook, door de bossen?

Hier in Fins Lapland, laat je je huis gewoon open. De sleutel blijft gewoon achter in de auto. Het is niet verstandig, menen Finnen, de boel op slot te doen. Stel je voor dat je de sleutel verliest, dan pas heb je een probleem. Spullen van een ander, daar blijf je van af. Hulp wordt aangeboden als dat nodig is en criminaliteit en misdaad zijn iets onbekends. Hoewel Lapland een populatie van beren, wolven, lynxen en veelvraten heeft, is de kans om deze roofdieren te ontmoeten, heel klein. René Köhler is zeker van zijn zaak: niets is romantischer dan het noorden van Europa.

Zeven jaar geleden begonnen Gerda en René met de wintersportactiviteiten in Lapland, nu zijn ze toe aan de zomerse bezigheden. Rovaniemi, op drie uur vliegen van Amsterdam, is met z'n luchthaven de toegangspoort tot Lapland. Vanaf hier bevind je je al snel op een glashelder beekje, in een kano, om je te ontdoen van alle stress en hectiek. Alles zindert, alles spettert er vanaf en dat is het ultieme moment waarop je bevangen kunt raken van de Laplandkoorts.

Oerlandschap

Boven op de Kultakero (500 m), strekt zich aan je voeten een onmetelijk maagdelijk landschap uit. Wat een adembenemend oergebied! Hier is het licht gloeiend, maar je kun ver kijken. Het is bebost, eindeloos groen met hier en daar een moeras, en af en toe een stevig bergje. De lichten zijn hier bijzonder fraai en in het restaurant kun je pannenkoek met frambozen en slagroom eten. Ik weet dat ik nu uitkijk over het thuisland van de Lappen en de Samen en daarover zijn hele verhalen te vertellen. De Samen zijn een kleine etnische minderheid. De Finnen die hier wonen, zijn Laplanders. Ook hoor ik dat Finland pas in 1917 zelfstandig werd. Het volk, vertelt René, vertoont een wat serviel gedrag. Die onderdanigheid komt van het verleden. Hij vermoedt dat de bevolking een soort minderwaardigheidscomplex heeft overgehouden aan een complexe geschiedenis. Tot de Finse zelfstandigheid in 1917 was het land de eeuwige twistappel tussen Zweden en Rusland. En de Duitsers brandden het in de Tweede Wereldoorlog plat.

Sauna en drank

De sauna en alcohol spelen een voornamelijk rol in het leven van de Finnen. Elke zichzelf respecterende Fin heeft een sauna, en zo ook hier, aan het Heilig Meer. In dat heteluchtbad voltrekt zich het sociale leven. Er worden zakelijke gesprekken gevoerd, maar het kan ook zijn dat een zwangere vrouw in de sauna bevalt, weet Gerda. Vanuit de sauna

neem je een bad in het meer en dan weer terug. Uiteindelijk zeep je je in met de saunazeep en kruip je in een *hottub*, kijk je uit over de spiegel van het water, de zon gaat onder, het blijft licht en de contouren van de maan staan eveneens aan de hemel. De drank? Finnen schamen zich niet om hun laveloosheid, het is een manier van leven. In de kerk en het stadhuis voor een trouwerij maar aan het einde van de avond moet je verplicht dronken zijn. Anders is het niet echt. Ze stappen dan niet achter het stuur, uiteraard, en ze zijn de volgende ochtend weer zo fris als een hoentje. De mentaliteit in Fins Lapland is: neem het leven zoals het komt. Soms gaat dat René iets te langzaam, bekend hij. „Maar dat ligt waarschijnlijk meer aan de Hollandse gehaastheid die ik bij mezelf opmerk.” Hij laat ook een andere kant zien: „De Finnen zijn degelijk, gastvrij en betrouwbaar.”

Bessen

Fins Lapland heeft in de zomer veel aantrekkelijke kanten. Stap in een kano en laat je verrassen door kronkelende en spiegelgladde rivieren en heldere beken waar het water zomaar kunt drinken, uit het kommetje van je hand. Zet je tentje op aan de oever en probeer met een provisorische hengel een vis te verschalken. Een zalm, een forel. En 's avonds bij het kampvuur komen de verhalen los. Zonder dat het donker wordt. De volgende ochtend eet je een wildernisontbijt. De noorderlingen zijn verzot op bessen, die veel vitamines brengen. Je ruimt wel alles netjes op en je weet dat het de code is. Alles in prullenmanden en zijn die er niet, dan neem je je eigen vuil mee. Plasen doe je in de bossen, maar laat er geen papier achter. De mensen hier leven dicht bij de natuur.

Niemand wil de natuur boos laten worden en daarom koester je de bomen en de planten en ga je er als een rentmeester mee om. Kijk niet verbaasd als er een rendier aan de luiken van je tent snuffelt en met lichte tred weer verder gaat. Deze zo bijzondere dieren met hun geweien gaan overal: op de weg en langs de weg, in het bos, bij benzinestations en bij de bar en de supermarkt. Wat de hond en de kat zijn in Nederland, is het rendier in Fins Lapland.

Na de zomer komt de korte *ruska*, die zet Lapland in een gloed van vuur en vlam. En dan komt voor lange tijd de sneeuw, het dikke pak ijs, maar die zomer, die is zo heel teer, zo eclatant, zo uniek, zo uitbundig, die mag je eigenlijk niet missen als je van Europa houdt. Die is helemaal lap-top.

BIJ DE FOTO'S

Midzomernachtvuur.

Foto's links:

- Rendieren voeren.
- Een vuurtje stoken tijdens het kamperen in de wildernis: met de muggenboerka voorkom je dat de insecten je belagen.
- Gerda Swartsenburg en René Köhler in de Isokurukloof.
- Vanaf de Kultakero strekt zich aan je voeten een onmetelijk landschap uit, met het zicht op het zogenaamde Heilig Meer.

Foto's onder:

- Rendierstoofpotje bij restaurant Kerttuli.
- Rendieren op de weg.

FOTO'S NEDERLANDS DAGBLAD, BAS JONGELEEN EN GERDA SWARTSBERG.

Meer informatie:

www.scandinaviansummersports.nl
www.pyha.fi
www.luosto.fi
www.visitfinland.com

Verder lezen:

- Kalevala. Het epos der Finnen. Verzameld door Elias Lönnrot.
- Altijd Lapland, Gerrit Jan Zwier, uitg. Atlas, Amsterdam, 2003/2009.
- Noord-Scandinavië (Lapland, Noordkaap, Lofoten, Spitsbergen), Henk Filippo & Elio Pelzers, Wereldwijzer, uitg. Elmar, Rijswijk, 2007.

